

3. Черниш Н.Й. Українська соціологія у пошуках загальної теорії в умовах міждисциплінарності. *Український соціум*, 2019. №2 (69). с.9–34. DOI: 10.15407/socium2019.02.009

4. Lopuschnyak H., Chala N., Poplavska O. Socio-economic determinants of the ecosystem of sustainable development of Ukraine. *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science*. Vol. 915, 012019. URL: <https://iopscience.iop.org/article/10.1088/1755-1315/915/1/012019>

УДК 314.1

Пошелюжний В.М.

аспірант

Інститут демографії та проблем якості життя

Національної академії наук України

м. Київ, Україна

ДЕМОГРАФІЧНІ РИЗИКИ: ВІЙНА ТА ЇЇ НАСЛІДКИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Довготривалий характер повномасштабної війни, яка була спровокована агресією російської федерації, має серйозні наслідки на динаміку та структуру населення України. Небезпека та нестабільність, спровокована цим жакливим явищем, призвели до змін у рівнях народжуваності, смертності та міграційних тенденцій країни. Аналіз цих наслідків є невіддільною частиною розуміння загального впливу конфлікту на суспільство та його майбутнє.

Однією з найбільш очевидних та болючих наслідків війни є загибель людей, що призводить до безповоротних втрат серед населення. У цьому жакливому конфлікті, не лише військові, а й велика кількість мирних жителів, в тому числі жінок та дітей, стали жертвами. Згідно з офіційними даними УВКПЛ ООН, за два роки великої війни загинуло понад 10 тисяч українців, а близько 20 тисяч осіб отримали поранення [5].

На цей момент, дуже важко оцінювати загальні втрати серед населення, оскільки війна ще триває, частина територій України досі залишається під окупацією, тому велика кількість інформації не може бути зібрана або розголошена.

Окрім численних безневинних жертв, повномасштабне вторгнення країни-агресора спровокувало одну з найбільших світових міграцій за останні роки. Війна призвела до руйнування домівок мільйонів українців, які у пошуках безпечного місця для себе та

свої сім'ї були змушені переїхати в більш безпечні області країни і набути статусу внутрішньо переміщеної особи (ВПО), або виїхати за кордон як біженці.

За даними Державної служби статистики, станом на 1 січня 2022 року чисельність наявного населення України становила 41 167 335 осіб, постійного — 40 997 698 осіб [3]. На початок 2024 року, за приблизними оцінками Інституту демографії та проблем якості життя НАН України, населення країни у кордонах 1991 року становить 35 мільйонів осіб [7].

Таке стрімке скорочення відбулося, в основному, через масову міграцію за кордон. Згідно з даними УВКПЛ ООН у світі зараз налічується 6 486 000 українських біженців (на 14.03.2024) [2].

Євростат підтверджує, що на початок 2024 року, 4 249 835 громадян України, які були змушені залишити свої домівки через російське вторгнення, перебували під тимчасовим захистом в країнах ЄС. У січні 2024 року, найбільше українських біженців перебувало в Німеччині (1 230 350 осіб — 28,9 % від загальної кількості в ЄС), Польщі (947 030 — 22,3 %) та Чехії (380 295 — 8,9 %), це можна прослідкувати на рис.1. [1].

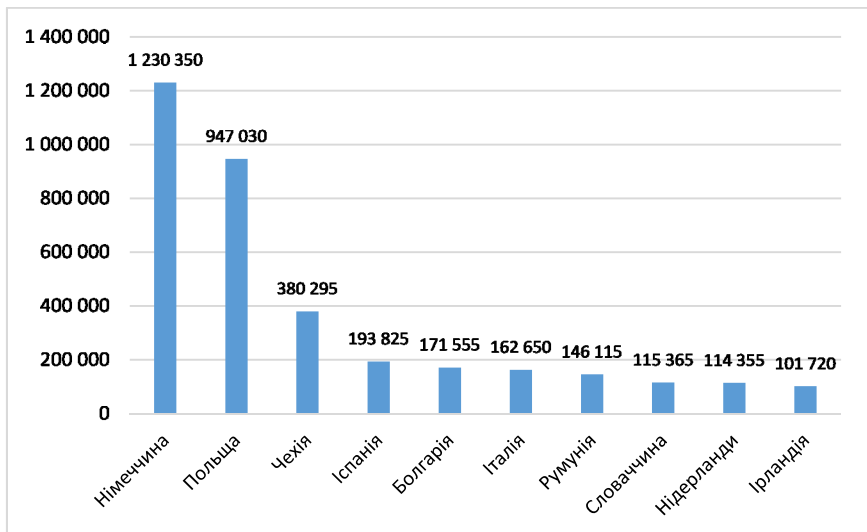

Рис.1. Топ-10 країн ЄС за кількістю прийнятих українських біженців станом на січень 2024 року (осіб) [1]

Щодо ВПО, станом на 29 лютого 2024 року, за даними МОМ, їх офіційна кількість складає — 3 413 472 особи. Серед лідерів по

областях які прийняли ВПО, перше місце очолює Дніпропетровська область — 387 653 (11,4 %), далі Харківська область — 358 857 (10,5 %) та Київська — 326 988 (9,6 %) [8]. Ситуація, що склалася у зв'язку з ВПО та зовнішніми мігрантами породжує серйозні проблеми з відновленням соціально-економічного життя в постраждалих регіонах, та створює додаткове навантаження на ті, які приймають.

Ще один значущим аспектом, на який суттєво вплинула така кризова подія, як військовий конфлікт — це народжуваність. За наявними даними, з 2013 року, народжуваність в Україні почала поступово зменшуватися, ще до того як була розпочата війна на сході України у 2014 році (рис.2.). Згідно з даними Міністерства юстиції України, у 2023 році кількість народжених дітей досягла найнижчих показників, за увесь час новітньої історії незалежної України — 187 387 немовлят, що на 9 % менше, ніж у попередньому 2022 році (206 032), та на 32 % менше, ніж у 2021 році (273 772) [4; 6].

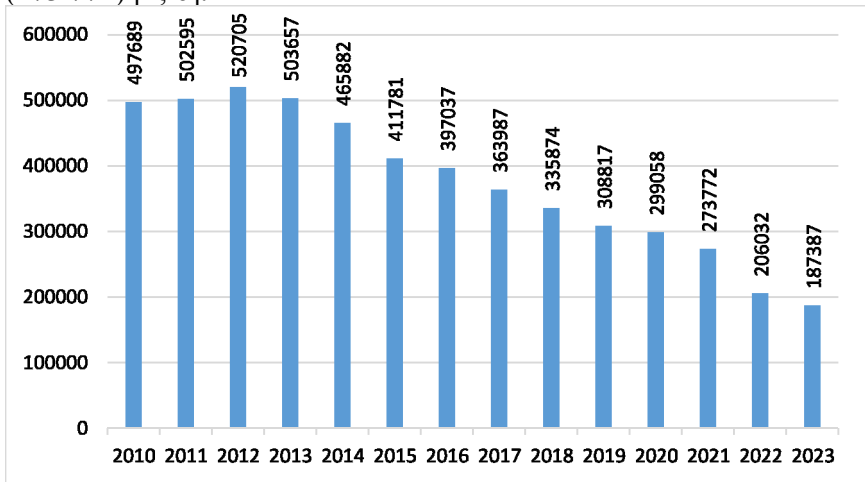

Рис.2. Народжуваність в Україні 2010-2023 рр. (осіб) [6]

Причини цього тренду були різноманітними. Зокрема, гібридна війна на сході України з 2014 року, нещодавня пандемія COVID-19 та повномасштабний військовий конфлікт призвели до стресу і невизначеності, що впливають на репродуктивне здоров'я та планування сімей. Крім того, ці жахливі явища спричинили значне загострення соціально-економічних умов, що також відіграє вагомий роль у зменшенні народжуваності.

Повномасштабна війна створила численні складнощі у створенні сімей та народження дітей у цих умовах. Після початку активних бойових дій багато жінок були змушені виїхати за кордон, задля уникнення небезпеки та загрози для свого життя. В той самий час, чоловіки вирушали на фронт, залишаючи за собою невизначеність. Такий розклад подій призвів до зменшення ймовірності створення нових сімейних пар та збільшив ризики щодо розриву уже що існують.

Важливо враховувати, що зменшення народжуваності може мати довгострокові наслідки для демографічної структури населення, зокрема збільшення відсотка людей похилого віку і зменшення робочої сили. Це може мати вплив на економіку, систему соціального забезпечення та інші сфери суспільного життя в майбутньому.

Отже, війна не лише створює безпосередню загрозу життю та безпеці громадян України, але й має серйозні демографічні наслідки, які впливають на всі аспекти суспільного життя. Здатність забезпечити безпеку для населення, в умовах повномасштабного вторгнення є одним із першочергових завдань для збереження демографічного потенціалу країни та її подальшого стабільного розвитку у майбутньому.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Number of people under temporary protection at 4.3 million. *European Commission*. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20240308-3?etrans=uk>
2. Situation Ukraine Refugee Situation. *Operational Data Portal*. URL: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>
3. Банк даних. *Державна служба статистики України*. URL: https://stat.gov.ua/uk/explorer?urn=SSSU%3ADF_POPULATION_STRUCTURE%287.0.0%29&filter=PNMI_02.%2A.%2A.%2A.%2A.%2A
4. В Україні народилося понад 187 тисяч немовлят у 2023 році. *Міністерство юстиції України*. URL: <https://minjust.gov.ua/news/ministry/v-ukraini-narodilosya-ponad-187-tisyach-nemovlyat-u-2023-rotsi>
5. Дворічний звіт. Захист цивільних осіб: вплив бойових дій на цивільних з 24 лютого 2022 року. *Організація Об'єднаних Націй*. URL: <https://www.ohchr.org/sites/default/files/2024-02/protection-civilians-impact-hostilites-civilians-since-24-feb-2022-hrmu-report-ukr.pdf>
6. На 32 % менше дітей народилось у 2023 році в Україні. *Опендатабот*. URL: <https://opendatabot.ua/analytics/newborn-2023>

7. Про засекречені дані, народжуваність та міграцію: інтерв'ю із Олександром Гладуном, заступником директора інституту демографії. *Вечірній Київ*. 2024. URL: <https://vechirniy.kyiv.ua/news/93830/>

8. Україна — Базова територіальна оцінка зареєстрованих ВПО — раунд 33 (лютий 2024). *Міжнародна організація з міграції*. URL: <https://dtm.iom.int/reports/ukraine-bazova-teritorialna-ocinka-zareestrovanih-vpo-raund-33-lyutyi-2024?close=true>

УДК 316.3:[330:004.056.5

Приходько Борис

*аспірант кафедри міжнародного менеджменту,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана,
м. Київ, Україна*

СОЦІОКОМПОНЕНТ КІБЕРРИЗИКІВ У ЦИФРОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

Як продукт науково-технологічного прогресу, насамперед у матеріалознавстві, енергетиці та математичних обчисленнях, цифрові технології спричиняють революційні прориви у всіх секторах і сферах діяльності, надають новій динаміці економічному розвитку завдяки зростаючій продуктивності праці: якісно здійснюються бізнес-процеси, розвиваються виробнича, логістична і споживча інфраструктури, реалізуються національні і глобальні регулятивні практики.

Надшвидке формування по суті цифрового середовища життєдіяльності, втягування людей у зручні для них, передусім як споживачів, цифрові сервіси породжують нові проблеми, загрози і ризики, серед яких:

- тотальний нагляд не тільки за професійною чи споживчою поведінкою, але й за особистим життям;
- втрата практично будь-якого контролю за персональною інформацією, даними приватного характеру;
- можливість як безпосередніх кібератак, так і електроенергетичних колапсів внаслідок таких кіберзлочинів.

Показово, що до останнього часу кіберризиків могли мати негативні комерційні наслідки і стосувались окремих чи колективних учасників цифрового бізнесу, проте на сьогодні мова йде вже про структуровану і глобально організовану кіберзлочинність [1].